

Verslag winterbijeenkomst Sieralgenwerkgroep 9 oktober 2021

Aanwezig: Peter Coesel, Herman van Dam, Ellie Fluitsma, Ton Joosten, Frans Kouwets, Wil Leurs, Koos Meesters, Ben de Nijs, Bart van Tooren en Marien van Westen.

Algemeen

Peter verwelkomt de aanwezigen en draagt, zoals eerder aangekondigd, het voorzitterschap over aan Marien van Westen.

Marien dankt Peter en memoreert het feit dat er door Corona geruime tijd geen activiteiten konden plaatsvinden. Pas afgelopen 11 september kon weer een excursie plaatsvinden en wel naar De Diepen (Koningsven) nabij Mook. Helaas bleven de resultaten achter bij de verwachtingen. Bart: mogelijk toe te schrijven aan te ondiep afplaggen van het terrein in kwestie en/of effecten van langdurig droogstaan.

Wat betreft het doel van een volgende excursie suggereert Peter de 'Schaopedobbe' in Friesland. Het betreft een natuurterrein met veel gradiënten en Wil heeft daar eerder bijzondere soorten gevonden. Gelet op de ervaring van Marien en anderen dat de voorjaarsperiode veelal de beste resultaten oplevert (ook qua zygosporen), wordt als datum geprikt: zaterdag, 9 april 2022. Wil Leurs belooft een vergunning te zullen regelen. Andere potentiële excursiedoelen, genoemd voor komende jaren: Strabrechtse heide, Leemputten Staverden, Wisselse Veen. Frans suggereert om bij een volgend lustrum weer eens naar het buitenland te gaan (Lake District, Connemara, Buiten Hebriden, Murnauer Moor?). Frans en Wil zullen daartoe t.z.t. een voorstel doen.

Activiteiten van deelnemers

Bart (met vervroegd pensioen) rapporteert zijn bevindingen m.b.t een aantal bemonsteringen. Voornes Duin viel wat tegen. Oisterwijkse vennen: het opschonen van de randen van de Centrale vennenreeks heeft geen effect gehad (Van Esschen overigens nog steeds het beste), Winkelsven nog steeds uitstekend.

Het Hol bij Kortenhoef: sterk verzuurd, plannen voor graven nieuwe slenkjes zijn in de maak.

Voor de Desmidiologische Mededelingen was het een uitzonderlijk jaar. De redactie beoogde een apart nummer uit te brengen, gewijd aan de 80ste verjaardag van Peter. Door Corona kon dit nummer (eigenlijk gepland voor juni van dit jaar) niet eerder aan Peter overhandigd worden dan bij de afgelopen september-excursie naar De Diepen. Bij die gelegenheid werd Peter tevens een print overhandigd van een naar hem genoemde nieuwe sieralgsoort, als artikel binnenkort te verschijnen in het tijdschrift Gorteria.

De volgende aflevering van de Mededelingen zal overigens weer volgens schema verschijnen in december. Overigens leven er bij de redactie zorgen of er op termijn wel voldoende kopij-aanbod zal zijn om het tijdschrift overeind te houden. Bij deze dus een oproep aan alle leden tot het aanbieden van kopij.

Ook simpele waarnemingen van interessante soorten (mits gepaard met duidelijke foto's) zijn welkom! Peter: nu de artikelen in de Mededelingen al gepaard gaan met een Engelstalige samenvatting, valt te overwegen ook complete Engelstalige artikelen van buitenlanders te accepteren. Zelfs zouden ook nieuwe soorten hierin geldig gepubliceerd kunnen worden!

Verslag winterbijeenkomst Sieralgenwerkgroep 9 oktober 2021

Ben heeft o.a. gemonsterd bij het Lauwersmeer (*Staurastrum groenbladii*!), de Lindevallei (54 soorten, waaronder *Actinotaenium pinicola*), Rottige Meente (*Xanthidium basidentatum*) en Grote Maarsseveense Plas (*Staurastrum cingulum* var. *obesum*).

Wil meldt enige leuke vondsten uit zandwinputten in Friesland: *Euastrum biverrucosum*, *Staurastrum pseudopelagicum* en eveneens *Staurastrum cingulum* var. *obesum*.

Herman memoreert het werk van Adri van Tooren (vader van Bart) als vroegere sieralgonderzoeker. Op verzoek analyseerde Adri oude, door Heimans verzamelde monsters uit een aantal vennen die later ook door Herman en Koos gedurende een lange reeks van jaren werden geïnventariseerd. Een artikel over de effecten van verzuring in de tweede helft van de vorige eeuw op de sieralgflora (door Herman en Koos), te verschijnen in *Hydrobiologia*, is aan Peter opgedragen. Peter neemt een drukproef in ontvangst en toont zich zeer vereerd!

Marien nodigt de deelnemers aan onze bijeenkomsten uit hun eventuele met illustraties toegelichte voordrachten als pdf rond te sturen. Hij heeft weer veel tijd aan zijn Sieralgenatlas besteed. De inleidende hoofdstukken zijn klaar, alsmede 80 % van de foto's, 40 % van de beschrijvingen en 90 % van de metingen. Naar verwachting zal het een boek worden van meer dan 600 pagina's. In het waterbergingsgebied Kloosterveld trof hij 54 taxa aan, waaronder *Closterium archerianum*, *Cl. cf. subscoticum*, *Cl. tortitaenioides*, *Cosmarium vogesiacum* en *C. regnesiforme*. Nabij uitzichtpunt De Keep (Dwingelderveld) diverse *Cosmarium subcrenatum*-achtige vormen en een kleine vorm van *C. speciosum* sensu Förster (1965). Tussendoor vraagt Herman zich af waar die soorten in nieuw gecreëerde milieus zo gauw vandaan komen. Wil: mogelijk in efemere poeltjes veel insectenbezoek. Marien vervolgt:

In Drentse Aa kleine en grote vorm van *Staurastrum hirsutum*, de grote met zygosporen. Vanuit Baggelhuizerplas (oude zandafgraving, nu recreatieplas) 56 taxa (natuurwaarde 9): *Closterium angustatum*, *Cl. attenuatum*, *Cl. closterioides*, *Euastrum cf. didelta*, *Eu. ruzickae* en sporulerende *Hyalotheca mucosa*. Metingen aan de nominate variëteit en de var. *alpinum* van *Closterium baillyanum* wezen uit dat de absolute celbreedte een beter onderscheidend criterium is dan de lengte/breedte verhouding zoals gehanteerd in de flora van Ruzicka. Ook is er een ecologisch verschil: var. *baillyanum* in recreatieplassen, drinkpoelen e.d.; var. *alpinum* in ongestoorde vennen. Mogelijk gaat het dus om twee aparte soorten.

Peter zegt Marien en Bart zeer erkentelijk te zijn voor de speciaal aan hem opgedragen aflevering van de Desmidiologische Mededelingen. Ook met de naar hem vernoemde *Cosmarium coesellii* is hij uiteraard ingenomen. Hij kondigt aan alle door hem bewaarde digitale verslagen van excursies en vergaderingen naar de redactie op te sturen opdat er meer garantie is dat niets verloren gaat. Voorts deelt hij mee recentelijk met Koos bij de KNNV-uitgeverij te zijn geweest om te overleggen over de beoogde nieuwe druk van de Lowlands-flora. De planning is om het manuscript eind 2022 in te leveren. Omdat het om een voor de uitgeverij relatief kleine oplage zal gaan, wordt het waarschijnlijk een printing-on-demand versie.

Koos deelt mee tegenwoordig niet meer gericht een bepaald water te gaan bemonsteren maar veeleer te verzamelen waar hij 'toevallig' langskomt. In

Verslag winterbijeenkomst Sieralgenwerkgroep 9 oktober 2021

2020 heeft hij 29 monsters bekeken en toont foto's uit Huizen (op beton) van *Tortitaenia bahusiensis* en *Cosmarium habeebense*. Vanuit Laegieskamp (Bussum) een kolonie-achtige vorm (gepaarde cellen) van *Cosmarium paragranaoides*. Vanuit Loenen: *Mesotaenium braunii* 'sensu Van Westen'. Vanuit Kortenhoef (Oppad): *Actinotaenium cf palangula* en *Cylindrocystis cf obesa*.

Ellie heeft in 2020 wel wat gemonsterd, maar kwam niet toe aan serieus determineren. In 2021 samen met Koos gemonsterd en gemicroscopiseerd; materiaal naar Wil gestuurd.

Frans heeft in 2020 nauwelijks in Nederland gemonsterd; wel op enkele plekken in Franse Alpen, maar dat leverde geen spectaculaire vondsten op. Wat betreft zijn *Cosmarium*-flora zit hij nu op 880 soorten. Van 180 nieuwe soorten gaat typemateriaal naar het Rijksherbarium (Naturalis). Met het inkten van de tekeningen zit hij nu ongeveer op de helft en hij hoopt de figuren in de loop van volgend jaar allemaal klaar te hebben. Hij voorziet in totaal zo'n 1000 pagina's tekst en 300 tot 400 platen.

Ton benadrukt het belang van het oorspronkelijke concept van een taxon. Als aandachtspunten noemt hij: 'taxonomic drift', 'prioriteit', 'later starting point' en 'typus'. Als voorbeeld bespreekt hij het genus *Netrium*, thans veelal opgesplitst in *Netrium sensu stricto*, *Planotaenium* en *Nucleotaenium*. De algemeen bekende soort *Netrium digitus* werd (zonder figuur) als eerste beschreven door Ehrenberg (1832) als *Closterium digitus* (ongeldig want vóór starting point Ralfs (1848)). Het concept in Ralfs (1848) wijkt duidelijk af van dat in Ehrenberg en latere tekeningen lijken soms eerder op *Netrium interruptum*.

Frans sluit af met een historische terugblik op internationale (sier)alg-bijeenkomsten, deels met foto's waarop zowel Peter als hijzelf te zien zijn. Aansluitend volgt een feestelijke beëindiging van de bijeenkomst met een borrel, gepaard gaande met uitreiking van bloemen aan Peter en Koos.